Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 26. marca 2015*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel — Smernica 90/232/EHS — Článok 2 — Rozdielna výška poistného v závislosti od územia, na ktorom sa motorové vozidlo používa“

Vo veci C-556/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) zo 17. októbra 2013 a doručený Súdnemu dvoru 28. októbra 2013, ktorý súvisí s konaním:

„Litaksa“ UAB

proti

„BTA Insurance Company“ SE,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia K. Jürimäe (spravodajkyňa), J. Malenovský, M. Safjan a A. Prechal,

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— „Litaksa“ UAB, v zastúpení: D. Gintautas, advokatas,

— litovská vláda, v zastúpení: D. Kriaučiūnas a A. Svinkūnaitė, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: A. Steiblytė a K.-P. Wojcik, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: litovčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 129, s. 33; Mim. vyd. 06/001, s. 249), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 (Ú. v. EÚ L 149, s. 14, ďalej len „tretia smernica“), ako aj zásady voľného pohybu osôb a tovaru, a všeobecnej zásady zákazu diskriminácie.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi UAB „Litaksa“ (ďalej len „Litaksa“), spoločnosťou zaoberajúcou sa cestnou dopravou, a „BTA Insurance Company“ SE (ďalej len „BTA“), poisťovňou, vo veci náhrady poistného plnenia vyplateného na základe povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (ďalej len „povinné poistenie motorových vozidiel“) poškodeným pri dopravných nehodách.

Právny rámec

Právo Únie

3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. EÚ L 263, s. 11), kodifikovala päť smerníc, ktoré boli prijaté na aproximáciu právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa povinného poistenia motorových vozidiel.

4 Skutkové okolnosti vo veci samej však nastali pred nadobudnutím účinnosti tejto smernice 2009/103, preto zostáva relevantným právny rámec zavedený týmito piatimi smernicami, konkrétne smernicou Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. ES L 103, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 10, ďalej len „prvá smernica“) a treťou smernicou.

Prvá smernica

5 Prvá smernica zaviedla na uľahčenie pohybu cestujúcich medzi členskými štátmi systém založený na jednej strane na zrušení kontroly zelenej karty poistenia pri prechode vnútorných hraníc Európskej únie a na strane druhej na povinnosti každého z členských štátov prijať opatrenia potrebné na to, aby bola zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, pokrytá poistením.

6 V tejto súvislosti článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Každý členský štát prijme… všetky primerané opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe týchto opatrení.

2. Každý členský štát prijme všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečil, že poistná zmluva pokrýva tiež:

— podľa právnych predpisov platných v iných členských štátoch akúkoľvek škodu, ktorá je spôsobená na území týchto štátov,

…“

Tretia smernica

7 Šieste, siedme, dvanáste a trináste odôvodnenie tretej smernice znejú takto:

„keďže je potrebné odstrániť všetky nejasnosti týkajúce sa použitia prvej zarážky článku 3 ods. 2 [prvej smernice]; keďže všetky poistky povinného poistenia motorových vozidiel musia pokrývať celé územie [Únie];

keďže v záujme poistenej strany má okrem toho každá poistná zmluva v každom členskom štáte za jedno poistné zaručovať krytie, ktoré požadujú zákony tohto členského štátu, alebo krytie, ktoré požadujú zákony členského štátu, v ktorom má vozidlo svoje stanovište, podľa toho, ktoré krytie je vyššie;

…

keďže [prvú a druhú smernicu Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 8, s. 17; Mim. vyd. 6/007, s. 3)] treba doplniť jednotným spôsobom v zmysle všetkých týchto úvah;

keďže takýto doplnok, ktorý vedie k lepšej ochrane poistených strán a obetí nehôd, ešte väčšmi uľahčí prechádzanie vnútorných hraníc [Únie], a tým aj vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu; keďže preto treba zobrať za základ vysokú úroveň ochrany zákazníka.“

8 Článok 2 tretej smernice stanovuje:

„Členské štáty prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že všetky poistky povinného poistenia [motorových vozidiel]:

— pokryjú, na základe jediného poistného a počas celého zmluvného obdobia, celé územie [Únie] vrátane každého obdobia, počas ktorého vozidlo zostane v inom členskom štáte počas zmluvného obdobia, a

— zaručia na základe jediného poistného v každom členskom štáte krytie, ktoré vyžadujú zákony tohto členského štátu, alebo ktoré vyžadujú zákony toho členského štátu, kde sa vozidlo obvykle nachádza, podľa toho, ktoré krytie je vyššie.“

Litovské právo

9 Článok 10 zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas) zo 14. júna 2001 (Žin., 2004, č. 100-3718), nazvaný „Územná pôsobnosť poistnej zmluvy“, stanovuje vo svojom odseku 1:

„Po zaplatení jediného (celkového) poistného poskytuje zmluva o poistení motorového vozidla, ktoré sa obvykle nachádza na území Litovskej republiky, alebo zmluva o cezhraničnom poistení počas celého zmluvného obdobia, vrátane každého obdobia v rámci zmluvného obdobia, počas ktorého zostane vozidlo v iných členských štátoch Európskej únie, v každom členskom štáte pokrytie požadované jeho právnymi predpismi v oblasti povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel alebo pokrytie vyplývajúce z tohto zákona, pokiaľ je toto krytie vyššie. Zmluva o poistení motorového vozidla, ktoré sa obvykle nachádza na území Litovskej republiky, na základe ktorej bola vydaná zelená karta, poskytuje poistné pokrytie aj v cudzích štátoch uvedených na tejto zelenej karte.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 Dňa 24. novembra 2008 Litaksa a BTA uzatvorili na obdobie od 25. novembra 2008 do 24. novembra 2009 dve zmluvy o povinnom poistení motorových vozidiel určené na pokrytie zodpovednosti spoločnosti Litaksa za škodu spôsobenú prevádzkou dvoch motorových vozidiel, ktoré jej patria. V dotknutých zmluvách sa stanovilo, že tieto vozidlá sa budú používať len na prepravu cestujúcich alebo tovaru na území Litvy. Tieto zmluvy ukladali spoločnosti Litaksa ďalšiu povinnosť, aby v prípade, že by mala v úmysle používať uvedené vozidlá v období dlhšom ako 28 dní v inom členskom štáte alebo ak by do tohto členského štátu chcela prepravovať osoby alebo tovary, informovala o tom vopred BTA a zaplatila z tohto dôvodu dodatočné poistné.

11 Počas roku 2009 boli tieto dve vozidlá patriace spoločnosti Litaksa účastníkmi dopravných nehôd na území Spojeného kráľovstva a v Nemecku bez toho, aby Litaksa vopred oznámila BTA svoj úmysel používať tieto vozidlá v týchto členských štátoch.

12 BTA nahradila škodu spôsobenú poškodeným pri týchto nehodách a následne, domnievajúc sa, že Litaksa nedodržala zmluvné ustanovenia sporné vo veci samej, ktoré jej ukladali povinnosť informovať BTA o svojom úmysle používať tieto vozidlá v inom členskom štáte, podala žalobu na Kauno miesto apylinkės teismas (Okresný súd v Kaunase), ktorou sa domáhala, aby bola Litaksa zaviazaná na náhradu polovice poistného plnenia vyplateného poškodeným.

13 Rozsudkom z 30. júla 2012 Kauno miesto apylinkės teismas vyhovel návrhu BTA. Po podaní odvolania proti tomuto rozsudku spoločnosťou Litaksa, Kauno apygardos teismas (Krajský súd v Kaunase) uznesením z 27. decembra 2012 na jednej strane čiastočne zrušil rozsudok, ktorý vydal Kauno miesto apylinkės teismas, z dôvodu, že uplynula premlčacia lehota na uplatnenie časti nárokov BTA, a na strane druhej potvrdil tento rozsudok v časti, v ktorej uložil spoločnosti Litaksa povinnosť uhradiť BTA zostávajúce pohľadávky, pričom rovnako ako Kauno miesto apylinkės teismas uviedol, že porušenie ustanovení zmluvy o povinnom poistení motorových vozidiel odôvodňuje, aby sa od poisteného mohlo domáhať čiastočnej náhrady poistného plnenia vyplateného poisťovateľom. Litaksa preto podala dovolanie na Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd Litvy).

14 Podľa vnútroštátneho súdu preskúmanie odvolania podaného spoločnosťou Litaksa vyžaduje v prvom rade odpovedať na otázku, či sa strany zmluvy o povinnom poistení motorových vozidiel môžu dohodnúť na uplatnení odlišného poistného v závislosti od toho, či sa má vozidlo, ktoré je predmetom zmluvy, používať len na území členského štátu, v ktorom sa obvykle nachádza, alebo na celom území Únie.

15 V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že článok 2 tretej smernice vyžaduje, aby zmluvy o povinnom poistení motorových vozidiel pokrývali na základe jediného poistného celé územie Únie. Tento súd sa preto pýta, či je rozdielna výška poistného v závislosti od územia, na ktorom sa motorové vozidlo používa, v rozpore s týmto článkom. Táto rozdielna výška síce neovplyvňuje poskytovanie poistného plnenia poškodeným pri dopravných nehodách, keďže týmto poškodeným sa poskytne poistné plnenie bez ohľadu na to, na území ktorého členského štátu došlo k nehode, no mohla by poškodiť záujem poisteného, ktorého ochrana sa javí byť jedným z cieľov sledovaných v článku 2 tretej smernice. Ak by totiž poisťovateľ mohol v prípade nehody spôsobenej v inom členskom štáte, ako je štát, ktorý bol stanovený v zmluve o povinnom poistení motorových vozidiel, požadovať od poisteného, aby mu nahradil časť poistného plnenia vyplateného poškodeným pri dopravnej nehode, hrozilo by, že táto zmluva by nepokrývala celé územie Únie v zmysle uvedeného článku. Podľa vnútroštátneho súdu je napokon potrebné určiť, či rozdielna výška poistného v závislosti od územia, na ktorom sa používa motorové vozidlo, ohrozuje cieľ voľného pohybu tovarov a osôb sledovaný prvou a treťou smernicou, ako aj všeobecnú zásadu zákazu diskriminácie.

16 Za týchto podmienok Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 2 tretej smernice vykladať v tom zmysle, že strany zmluvy o povinnom poistení motorových vozidiel nemajú právo dohodnúť sa na územnom obmedzení poistného krytia poistenca (uplatniť rôzne poistné v závislosti od územia, na ktorom sa vozidlo používa – buď v celej Európskej únii alebo iba v Litovskej republike), ale v každom prípade bez toho, aby sa obmedzilo poistné krytie poškodených, t. j. definovať použitie vozidla mimo územia Litovskej republiky v inom členskom štáte Európskej únie ako faktor, ktorý zvyšuje poistné riziko, v dôsledku čoho sa musí platiť dodatočné poistné?

2. Má sa zásada voľného pohybu osôb a vozidiel na celom území Únie a všeobecná zásada rovnosti (zákazu diskriminácie) vykladať tak, že vyššie uvedené podmienky dohodnuté zmluvnými stranami v zmluve o povinnom poistení motorových vozidiel, podľa ktorých sa poistné riziko odvíja od územia, na ktorom sa vozidlo používa, sú v rozpore s týmito zásadami?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

17 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 tretej smernice vykladať v tom zmysle, že pojmu „jediné poistné“ v zmysle tohto ustanovenia zodpovedá poistné, ktoré sa mení v závislosti od toho, či sa má poistené motorové vozidlo používať len na území členského štátu, kde sa toto vozidlo obvykle nachádza, alebo na celom území Únie.

18 Podľa článku 2 tretej smernice sú členské štáty povinné prijať potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že všetky poistky povinného poistenia motorových vozidiel pokrývajú, na základe jediného poistného a počas celého zmluvného obdobia, celé územie Únie vrátane každého prípadu, keď zostane vozidlo v rámci zmluvného obdobia v iných členských štátoch. Okrem toho podľa toho istého článku musia členské štáty prijať potrebné opatrenia, aby tieto poistky na základe tohto jediného poistného poskytovali v každom členskom štáte pokrytie požadované jeho právnymi predpismi alebo pokrytie požadované právnymi predpismi členského štátu, v ktorom sa motorové vozidlo obvykle nachádza, pokiaľ je toto krytie vyššie.

19 Zo znenia článku 2 tretej smernice vyplýva, že všetky poistky povinného poistenia motorových vozidiel musia poskytovať, ako protiplnenie za zaplatenie jediného poistného, pokrytie platné na celom území Únie.

20 Povinnosť, ktorá tak bola uložená členským štátom, je navyše posilnená požiadavkou uvedenou v tom istom článku, podľa ktorej toto krytie musí ostať platné počas celého zmluvného obdobia vrátane obdobia, keď vozidlo zostane v iných členských štátoch, ako je členský štát, kde sa obvykle nachádza.

21 Vnútroštátny súd sa však pýta, či povinné poistenie motorových vozidiel zodpovedá požiadavkám práva Únie, najmä článku 2 tretej smernice, za okolností, o aké ide vo veci samej, kedy sa poisťovateľ zaväzuje poskytnúť poistné plnenie poškodeným pri dopravných nehodách, ktorých účastníkom bolo poistené vozidlo, ako protiplnenie za zaplatenie pôvodného poistného, a to v ktoromkoľvek členskom štáte, v ktorom došlo k týmto nehodám, pričom však môže požadovať od poisteného náhradu polovice vyplateného plnenia v prípade, keď došlo k uvedeným nehodám na území iného členského štátu, ako je členský štát, kde sa predmetné vozidlo obvykle nachádza.

22 Je teda potrebné určiť, či ustanovenia článku 2 tretej smernice týkajúce sa jediného poistného a územného rozsahu poistného krytia, zahŕňajú výlučne vzťahy medzi poisťovateľom a poškodeným alebo aj vzťahy medzi poisťovateľom a poisteným.

23 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je na účely výkladu ustanovení práva Únie potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudky Csonka a i., C-409/11, EU:C:2013:512, bod 23, a Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, bod 42).

24 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že tretia smernica je súčasťou systému zavedeného prvou smernicou a smerujúceho k aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa povinného poistenia motorových vozidiel.

25 Týmto systémom normotvorca Únie uložil každému členskému štátu povinnosť zabezpečiť, aby, s výhradou uplatnenia jasne vymedzených výnimiek, každý vlastník alebo držiteľ vozidla obvykle sa nachádzajúceho na jeho území, uzavrel s poisťovňou zmluvu s cieľom zaručiť sa svojou zodpovednosťou za škodu spôsobenú prevádzkou uvedeného vozidla minimálne v rozmedzí stanovenom právom Únie (rozsudok Csonka a i., EU:C:2013:512, bod 28).

26 V tejto oblasti, ako vyplýva aj z dvanásteho a trinásteho odôvodnenia, tretia smernica jednotným spôsobom doplnila najmä prvú smernicu s cieľom posilniť nielen ochranu poškodených pri nehodách spôsobených prevádzkovaním motorového vozidla, ale aj ochranu poistených, ako aj ešte viac uľahčiť prechádzanie vnútorných hraníc Únie, a tým aj vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu, vychádzajúc z požiadavky vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa.

27 Podľa siedmeho odôvodnenia tretej smernice je tak najmä v záujme poisteného, že členské štáty sú povinné prijať potrebné opatrenia na to, aby každá poistná zmluva v každom členskom štáte prostredníctvom jedného poistného zaručovala krytie, ktoré požadujú zákony tohto členského štátu, alebo krytie, ktoré požadujú zákony členského štátu, v ktorom sa vozidlo obvykle nachádza, pokiaľ je toto krytie vyššie.

28 Okrem toho treba pripomenúť, že poisťovacia transakcia je všeobecne prijatým spôsobom charakterizovaná skutočnosťou, že poisťovateľ sa zaväzuje na základe predchádzajúcej platby poistného poskytnúť poistenému v prípade, že dôjde k pokrytému riziku, plnenie dohodnuté pri uzatvorení zmluvy (rozsudky CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, bod 17, a Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, bod 37).

29 Vzhľadom na uvedený kontext a uvedené ciele je potrebné usúdiť, že ustanovenia článku 2 tretej smernice týkajúce sa jediného poistného a územného rozsahu poistného krytia zahŕňajú nielen vzťahy medzi poisťovateľom a poškodeným, ale aj vzťahy medzi poisťovateľom a poisteným. Tieto ustanovenia znamenajú najmä to, že poisťovateľ ako protiplnenie za zaplatenie jediného poistného poisteným v zásade znáša riziko náhrady škody poškodeným pri prípadnej nehode, ktorej účastníkom bolo poistené vozidlo, a to bez ohľadu na to, na území ktorého členského štátu bolo uvedené vozidlo použité a kde k tejto nehode došlo.

30 Z uvedeného vyplýva, že pojmu „jediné poistné“ v zmysle článku 2 tretej smernice nezodpovedá poistné, ktoré sa mení v závislosti od toho, či sa má poistené motorové vozidlo používať len na území členského štátu, kde sa toto motorové vozidlo obvykle nachádza, alebo na celom území Únie. Takéto rozlišovanie totiž v rozpore s tým, čo stanovuje tento článok, podriaďuje záväzok poisťovateľa prevziať riziko vyplývajúce z pohybovania sa uvedeného vozidla mimo členského štátu, v ktorom sa obvykle nachádza, zaplateniu dodatočného poistného.

31 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné odpovedať na prvú položenú otázku tak, že článok 2 tretej smernice sa má vykladať v tom zmysle, že pojmu „jediné poistné“ v zmysle tohto článku nezodpovedá poistné, ktoré sa mení v závislosti od toho, či sa má poistené vozidlo pohybovať len na území členského štátu, kde sa toto motorové vozidlo obvykle nachádza, alebo na celom území Únie.

O druhej otázke

32 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na prvú otázku, na druhú otázku nie je potrebné odpovedať.

O trovách

33 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 2 tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES, sa má vykladať v tom zmysle, že pojmu „jediné poistné“ v zmysle tohto článku nezodpovedá poistné, ktoré sa mení v závislosti od toho, či sa má poistené vozidlo pohybovať len na území členského štátu, kde sa toto motorové vozidlo obvykle nachádza, alebo na celom území Únie.

Podpisy